

Kalevala

Szente Imre fordítása

Folytatás előző számunkból

HARMINCHATODIK ÉNĚK

Kullervo bosszúhadjárata és halála.

Kullervo, Kalervo sarja, kék lábravalós legénye indult hadba-háborúba, küzdelémre készülődött. Köszörülte kardja élit, könnyű kop-jáját hëgyëzte. (6)

Lëbeszëlte volna anyja: „Në indulj, fiam, sëhova, gyilkos hadba-háborúba, kardcsattogató csatába! Aki fegyvert fog fölösen, háborút keres hiába, fegyver fogja azt mëgölni, háborúban lësz halála, kaszabol-jakardnak éle, szablyától szakad mëg élte.”(16)

„Kecskeként kiállsz csatára, bak gyanánt viaskodásra; kecskét köny-nyedén lëverik, hamar elbánnak a bakkal: kuvaszként kocogsz hazádba, varangyként vetődve vissza.” (22)

Kullervo, Kalervo sarja így felelt neki szavára: „Nëm merülök én mocsárba, nëm hullok el én hiába, dëghollóknak gyülhelyére, varjagnak vadászterére, harcmezön ha lësz halálom, csatatërén ér a végem! Dicsó halni háborúban, kardcsattogató csatában; szép a bajnoki betegség: gyorsan elviszi az embërt; nëm kell senyedni sokáig, halványodva-hërvadozva.” (36)

Mondta néki asszonyanyja: „Ha mëghalsz a háborúban, mi marad apádnak akkor vén napjaira vigasznak?” (40)

Kullervo, Kalervo sarja válaszát így adta vissza: „Pusztuljon az út porában, udvarában essën össze!” (44)

„Mi marad szülöanyádnak vén napjaira vigasznak?” (46)

„Szalmakëvével kezében istállóban essën össze!” (48)

„Mi marad szëgény öcsédnek jövö napjai javára?” (50)

„Erdei vadonba vesszën, szántófüldön essën össze!” (52)

„Mi marad szëgény hugádnak, jövö napjai javára?” (54)

„Kút ösvényén essén össze, szapulásba megszakadva!” (56)

Kullervo, Kalervo sarja, immár félig indulóban, szólt, az apjától búcsúzva: „Apám, immár Isten áldjon! Mëgsiratsz-ë engem akkor, hogyha holt hírémet hallod, hogy megváltam a világtul, hogy a fajtámbul kifogytam?” (64)

Apja így felelt szavára: „Soha téged nem siratlak, noha holt hírédet hallom! Majd egy más fiút csinálok, százszor szébbet-jobbat nálad, értelmesebbet ezerszër!” (70)

Kullervo, Kalervo sarja maga mondta, fölfelelte: „Én sëm is siratlak téged, noha holthírédet hallom. Szërzëk más apát magamnak: feje kőbül, szája sárbul, szëme tőzegáfonyábul, száraz szénábul szakállá, ágas füzfa lész a lába, húsa korhadt kőrisfábul.” (80)

Szólt az öccsétől búcsúzva: „Öcsém, immár Isten áldjon! Mëgsiratsz-ë, mondjad, akkor, hogyha holthírémet hallod, hogy megváltam a világtul, hogy a fajtámbul kifogytam?” (86)

Öccse mondta-válaszolta: „Soha téged nem siratlak, noha holt hírédet hallom. Mert kerülhet másik bátya, dërekabb-dalibb ténálad, kétszër is különb vitéznek!” (92)

Kullervo, Kalervo sarja így felelt neki szavára: „Én sëm is siratlak téged, noha holt hírédet hallom! Szërzëk más öcsét magamnak: feje kőbül, szája sárbul, szëme tőzegáfonyábul, haja fonnyadt fücsomóbul; ágas füzbul lész a lába, húsa korhadt kőrisfábul.” (102)

Szólt a húgától búcsúzva: „Húgom, immár Isten áldjon! Mëgsi-ratsz-ë, mondd szavadra, hogyha holthírémet hallod, hogy megváltam életemtül, hogy a fajtámbul kifogytam?” (108)

Húga így felelt szavára: „Nëm sírok, bizony, téérted, noha holt hírédet hallom: mert kerülhet másik bátya, dërekabb-dalibb ténálad, értelmesebb is ezerszër!” (114)

Kullervo, Kalervo sarja mondta húga válaszára: „Én sëm is siratlak téged, bárha holt hírédet hallom. Szërzëk más hugát magamnak: feje kőbül, szája sárbul, szëme tőzegáfonyábul, haja fonnyadt fücsomóbul, füle vízirózsa szirma, dëreka sudár juharfa.” (124)

Végül anyját szólította: „Édës jó anyám, anyácska, szerelmetës szép szülëcske, fëlnevelő drága dajka! Mëgsiratsz-ë, mondjad, akkor, hogy

ha holt hírömet hallod, hogy megváltam a világtul, hogy a fajtámbul kifogytam?” (132)

Anyja így felelt szavára, maga mondta, fölfelelte: „Mit sē tudsz szülő szívére, anya lélkéhez nem értesz! Siratlak, bizony, siratlak, hogyha holthíreket hallom, hogy megváltál a világtul, énnén fajtádbul kifogyva. Könnyel áztatom szobánkat, padlónkra patakat öntve, gádorunkon görnyedezve, kamaránkban kornyadozva. Havat szétsírom jegre, jeget pőre-pusztá földre, földekből vetést fakasztva, vetést víz alá merítve.” (148)

„Ha már réstellēm rívásom, ha már szégyüllök szipogni, más széme előtt zokogni, folytatom a fürdőházban, ott sírdogálok titokban, padlóra patakat öntve.” (154)

Kullervo, Kalervo sarja, kék lábravalós legénye harsonázva mēnt a harcba, viadalba víg danával. Fújta földön, fújta lápon, hangasíkokon sípolva, tavalyi füben trombitálva, gazosokban gajdorászva. (162)

Hírhozó szaladt utána, gyászos hírt hozott honábul: „Vége már szegény apádnak, nemzöd napjai lētűntek; megláthatod még, ha megjössz, hogyan fektetik a földbe.” (168)

Kullervo, Kalervo sarja így felelt a hírhozónak: „Haljon csak, ha halni kellett! Fogják bé herélt lovunkat: koporsót ki tudja vinni, hogy sírba tēgyék a holtat!” (174)

Tovább lárnozott a lápon, harsogott a hangaföldön. Hírhozó szaladt utána, gyászos hírt hozván honábul: „Mēghalt már öcséd, szegényke, vége már atyádfiának; megláthatod még, ha megjössz, hogyan fektetik a földbe.” (182)

Kullervo, Kalervo sarja erre is csak ezt felelte: „Haljon csak, ha halni kellett! Fogják bé a ménlovunkat: koporsót ki tudja vinni, hogy sírba tēgyék a holtat.” (188)

Tovább lárnozott a lápon, kerték alján kurjogatva. Hírhozó szaladt utána, gyászos hírt hozván honábul: „Mēghalt már hugád, szegényke, elméne szüléd szülötte; megláthatod, hogyha megjössz, hogyan fektetik a földbe.” (196)

Kullervo, Kalervo sarja erre is csak ezt felelte: „Haljon hát, ha halni kellett! Mēgván még a kanca otthon, koporsót ki tudja vinni, hogy sírba tēgyék a holtat!” (202)

Kaszálókon kornyikálva, járt a rétén réjjogatva. Hírhozó szaladt utána, gyászos hírt hozván honábul: „Még halt már anyád is otthon, vége már szegény szülednek! Mégláthatod, hogyha megjössz: idegően teszi a sírba.” (210)

Kullervo, Kalervo sarja keservesen sírni kezdett: „Jaj nekem, szegény fejemnek! Még vagy halva már, anyácska, földben függönyöm tévője, piciny pólyám hímezője, gombolyag fonál fonója, orsó fűrge forgatója! Mégcsak nála sém lehettem, mikor vége lett szegénynek! Tél hidege vitte sírba, vagy talán kenyér hiánya?” (222)

„Még kell mosdatni a holtat százszok szappanos vízzel, bebugyolálni selyembe, tiszta gyolcsba bétakarni, azzal fektetni a földbe, halottai-ba helyezve. Vigyék versékkal siratva, zsoldárokkal sírba téve! Ném méheték még hazámba: Unto bűne bosszulatlan, szörnyeteg nyaka szegetlen, maga a gyilkos gyilkolatlan.” (234)

Csinnadrattával csatába, mént hahóзва Untolába. Száját szóra is nyitotta: „Seregék ura, nagy Ukko! Adnál kardot most kezembe, sziporkázó szablyaélet, mely seregékkal fölérne, száz-még-százakat lébírna!” (242)

Kapott kardot, mint kívánta, szablyát is, szíve szērinitit, mellyel mindenkít légyözött, Untamo hadát lévőagta, porrá pērzsělte tanyájok, házukat hamuvá tette. Kéménye maradt csak épēn, még az udvar berkényéje. (250)

Kullervo, Kalervo sarja indult elhagyott honába, apja-anyja udvarába. Jöttét kongó konyha várta, érkézésit puszta porta, egy lélek sē jött élēbe ölelésre-kézfogásra. (258)

Parolát parázs sē nyújtott: kihűlt szénhalom fogadta. Akkor fogta föl valóban, hogy nēm él az édesanyja. (262)

Kezét kályhakőre tette: ott is csak hidegēt érzett. Akkor fogta föl valóban, hogy nēm él az édesapja. (266)

Szobapadlójukra pillant: sōpretlen-takarítatlan. Ebbül értette valóban, hogy halott szegény hugája. (270)

Léballagva a ladikhoz: ladik hűlt helyét találta. Ebbül fogta föl valóban, hogy nēm él az édes öccse. (274)

Keservesen sírni kezdett. Sírt egész nap, másnap ēgyre, sírva mondta-mondogatta: „Ó, édesanyám, anyácska, mit hagytál nekem örökbe?

Hogyan éljek én ezéntúl?” (280)

„Ném hallasz, anyám, tē engēm, bár a két szemēm kisírjam, pillámal panaszkodjam, fejem búbjával beszéljek!” (284)

Anyja fölneszelt a földben, sirja mélyébül felelte: „Morzsát megkapod, kutyámat, jó lesz erdőjárni néked. Vándorolj vadászebeddel, eredj erdő sűrűjébe, vadakat termő vadonba, erdő lányai lakába, kék tündérek hajlokába, túleveles templomába elemózsiát esengni, betévő falatra lesni!” (296)

Kullervo, Kalervo sarja, kutyájával útra kelve csörtetett vadon csapásin föl a fenyves rēnetegbe. Egy ideig így haladtak, jódarabig bandukoltak; ugyanoda értek éppen, arra a ligetre letek, hol a szüzet szepłősítve anyja méhét meggyalázta. (306)

Sirt a selymēs rét is ottan, könnyet hullatott harasztja, sarjúszálak sóhajtoztak, kóróágak kornyadoztak, hol a szüzet szepłősítve anyja méhét meggyalázta. Friss fű sēm fakadt föl ottan, nēm virult virág a száron, növények nēm éledeztek, rossz helyükön hervadoztak, hol a szüzet szepłősítve anyja méhét meggyalázta. (318)

Kullervo, Kalervo sarja élēs kardját csak kivonta, tapogatta-nézēgette, tudakolva-kérđve tőle, puhatolva kardja kedvit: hajlandósága ha volna hibásodott húsbul ēnni, vétkesēdēt vėrbūl inni? (326)

Kitalálta már a kardja, mi a gazda gondolatja; maga mondta, fölfelelte: „Mért nē vóna ēnni kedvem, ēnni húst, hibásodottat, vétkesēdēt vėrbūl inni? Észēm ártatlant élēget, iszom vért is, vétkezettlent.” (334)

Kullervo, Kalervo sarja, kék lábravalós legénye kard fogóját földbe ásta, markolatját mélyre nyomta, hēgyét szívének szēgezte, maga mellel dōlt fölēbe. Halálát így mēgtalálta, véget vetve életének. (342)

Így lōn vége ifjú hősnek, Kullervo vitéz veszése, halála heves legénynek, sanyarú sorstul üldözōtnek. (346)

Vének véne Väinämöinen, hallván e halálesetrūl, mint lōn Kullervo kimúlta, ily szavakkal szólt felőle: „Nēmēs nemzetēm nē rontsa fiait ferdén nevelve, gonosz gondozó kezére, bízva bēcstelen bitangra! A ferdén nevelt fiatal, gyatrán gyámolított gyermek nēm bír jutni józan észhez, érēt férfiertelēmhez, mégha mēgnő is különben, fölserdūlve férfikorba!” (360)

HARMINCHETEDIK ÉNĚK

Ilmarinen arany asszonyt kovácsol magának.

Ilmari kovács eközben holt hitveséért kesergött, álmatlanul éjjelente, étlen-szomjan nappalonta. Hajnal óta hullt a könnye, reggel óta rítt az árva, mert meghalt a szép menyecske, szédült hályogos halálba. Hozzányúlni sĕmmi kedve kalapácsa réznyelĕhĕz; nĕm hallik kopácsolása hónapszám a mŕhelyĕbŭl. (12)

Monda Ilmarinen mestĕr: „Már ĕn nĕm tudok tanácsot, mi tĕvĕ lĕgyek, hogy ĕljek, űljek ĕjjel vagy fekŭdjek. Ērdĕs ĕjjel, ordas óra, ajjal-bajjal, tĕrt dĕrĕkkal! (18)

„Bánatba borulok este, búval virrad rám a reggel, ĕjszakákon át epedve, vágyakozva virradattal. Nĕm szép estĕmért esengĕk, reggelĕmért rídogálok, nĕm idĕm múlása izgat: kedves páromért kesergĕk, szívem szépĕmet siratja, feketeszĕműmet szánja.” (28)

„Mĕgtörtĕnik mostanában nĕm ĕgyszer szĕgĕny-magammal: ĕji álomból ocsudva tenyĕrrel űrest tapintok, kĕdĕt markolok kezemmel, akármerre is motozzak.” (34)

Ēgy tĕngĕdĕtt nĕje nĕlkŭl, párja híján hĕrvadozva. Három hónapig siratta, nĕgyedikben már nĕm állta. Aranyat szĕdĕtt a vízbŭl, tĕngĕrben talált ezűstĕt; hordott fát ĕgĕsz halommal, harminc szĕlés szándĕrékkal: szĕnet ĕgetĕtt belĕle, beletĕmve tűzterĕbe. (44)

Valamicskĕt vĕtt aranybŭl, ezűstbŭl ĕlĕg keveset: űszi bárány lĕsz belĕle, talán tĕli nyűlra tellik. Aranyát a tűzbe tĕmte, ezűstjĕt kohóba hánytá, szittatta a szolgahaddal, legĕnyei vel nyomatta. (52)

Szolgák szittottak kemĕnyen, erejűk nekieresztve, kesztyűtlen csu-pasz kezűkkel, pĕre vállukat sĕ védve. Maga Ilmarinen mestĕr kohó bĕlsejĕt kotorta, aranynak alakot adva, mintázva ezűst mĕnyasszonyt. (60)

Nĕm szittotta jól a szolga, legĕnyei lanyhán nyomtak. Akkor Ilmarinen mestĕr maga mĕnt a fűjtatóhoz. Hűzott kettĕt-hármat rajta, hát a harmadik hűzásra belĕnézĕtt tűzterĕbe, pirosan izzó parázsba, mĕgnĕzte, mi lĕtt belĕle, mi kerűl ki a kohóbŭl. (70)

Hát ĕgy bárány lĕtt belĕle, az kerűlt ki a kohóbŭl. Szĕre szála

színaranybul, rakva rézzel és ezüsttel. Azt mindénki megcsodálta, csak a mestër nem csodálta. (76)

Monda Ilmarinen mestër: „Këllesz farkasok fogára! Aranyos arát kívánok, magamnak ezüst mënyasszonyt!” (80)

Most hát Ilmarinen mestër azt a bárányt tüzbe tette, adott még hozzá aranyat, ezüstöt egész marékkal; szíttatta a szolgálhaddal, legényeivel nyomatta. (86)

Szolgák szíttottak keményen, erejük nekieresztve, kesztyűtlen csupaszzal kezükkel, póre vállukat sē védve. Maga Ilmarinen mestër kohó belsejét kotorta, aranynak alakot adva, mintázva ezüst mënyasszonyt. (94)

Nēm szíttotta jól a szolgál, legényei lanyhán nyomtak. Mostan Ilmarinen mestër maga mënt a fűjtatóhoz. Kettőt-hármat húzva rajta, már a harmadik húzásra belenézett tüzterébe, pirosan izzó parázsba, mëgnézve, mi lett belőle, kohó mélyében mi készül. (104)

Hát csikót csinált ezúttal, az készült kohója mélyin. Feje színezüst, sörénye színarany, patája rézbül. Azt mindénki megcsodálta, csak Ilmari nem csodálta. (110)

Monda Ilmarinen mestër: „Këllesz farkasok fogára! Aranyos arát kívánok, magamnak ezüst mënyasszonyt!” (114)

Így hát Ilmarinen mestër csikáját a tüzbe csapta, adott hozzá még aranyat, ezüstöt egész marékkal; szíttatta a szolgálhaddal, legényeivel nyomatta. (120)

Szolgák szíttottak keményen, erejük nekieresztve, kesztyűtlen csupaszzal kezükkel, póre vállukat sē védve. Maga Ilmarinen mestër kohó belsejét kotorta, aranynak alakot adva, mintázva ezüst mënyasszonyt. (128)

Nēm szíttotta jól a szolgál, legényei lanyhán nyomtak. Mostan Ilmarinen mestër maga mënt a fűjtatóhoz. Kettőt-hármat húzva rajta, már a harmadik húzásra belenézett tüzterébe, pirosan izzó parázsba, mëgnézve, mi lett belőle, kohó mélyiben mi készül. (138)

Hát lēányzó lett belőle, ezüst homlokú hajadon aranyhullámos hajával, tökéletes természetével. Szolgák szörnyűködtek rajta, nēm ijedt mëg Ilmarinen. (144)

Mostan Ilmarinen mestër aranyszobrát verte-verte, éjjelre sē hagyva abba, pillanatra sēm pihenve. Lábakat csinált a lānyak, lábát és kezét kovácsolt, hanēm lába lépēgetni, karja képtelen ölelni. (152)

Faragott fület szűzének, hanēm hallást csak nēm adhat; száját formálta finomra, szemét szépre, csillogóra. Szót a szájába nēm adhat, szerelmet hideg szemébe. (158)

Monda Ilmarinen mestēr: „Hát ez szép leány lehetne, hogyha szája szóra nyílna, hogyha lelke-nyelve volna.” (162)

Választott aráját vitte finom függönynek mögéje, puha párnákra helyezte, süppedő selyémre rakta. (166)

Majd ez Ilmarinen mestēr könnyű habfürdőt hevített szagos szappanok levébül; nyesett nyári nyírfaágat, vizet vett kilenc vödörrel, mosódnipintyőmadárnak, kivakarózni koszábul, aranszalaknak sarábul. (174)

Fürdött kedvére kovácsunk, testit kéjjel tisztogatva. Majd lédölt menyasszonyával finom függönynek mögéje, acélsátornak alája, fényes fémlapok terébe. (180)

Mostan Ilmarinen mestēr már az első éjszakára mindēnt magára szedte, kőpönyөгeket kerítve, medvebőrbe burkolózva, testit gyapjúval takarva; úgy aludt az asszonyával, avval az aranszoborral. (188)

Meleg is maradt a teste, hol a bunda bétakarta, hanēm hol arája érte, az aranszobor súrolta, ott az oldala kihüle, félfele fagyosra vállott, dermedt, mint a téli tengēr, merevödött kőkeményre. (196)

Monda Ilmarinen mestēr: „Hát ez nēm felel mēg nekēm. Viszēm inkább Väinölä-be, Väinämöinennek vigaszul, ölében ülő galambnak, csokolnivaló csibének.” (202)

El is vitte Väinölä-be. Így beszélt, mihelyt belépött, maga mondta-mondogatta: „Vének véne Väinämöinen! Nesze, itt egy nőcske nekēd! Szēmrevaló szép leányka, nēmigēn nagy ám a szája, nincs fölvägva nyelve néki.” (210)

Vének véne Väinämöinen aztat mēgnézte magának, szép szobrot szemügyre vette. Maga mondta, fölfelelte: „Mondd, minek hozod nyakamra aranyasszony-szörnyszülötted?” (216)

Monda Ilmarinen mestēr: „Mēghogy mért hozom! Mi másnak, mint ölben ülő galambnak, csokolnivaló csibének!” (220)

Vén Väinämöinen felelte: „Édēs egykomám-kovácsom! Lányodat tászítsd a tűzbe, hasznos holmivá kovácsold! Vagy vigyed a nagyvilágba, add a némētnek, orosznak, hadd vesszenek össze rajta gazdag és garázda népek! Nēm való a nemzetēmnek, nēm való nekēm magamnak

aranyasszonyokra vágní, ezüsthölgyekért epedni.” (232)

Még is tiltja Väinämöinen, vizek véne óva inti a növekvő nemzedékét, ipérédő ifjúságot, hogy ne hódoljon aranynak, ezüstnek rabul ne essén. Errül egyszerű így beszéle, szólott róla ily szavakkal: „Né feledjétek, fiaim, jövő férfinemzedéke, már akár ha módosabbak vagytok vagy szegény legények: nektek nem szabad, nem illik soha, sémnikor, sēholsēm aranyasszonyért hevülni, ezüstlányokért epedni. Aranynak fagyos a fēnye, ezüsből hideg sugárzik.” (250)

HARMINCNYOLCADIK ÉNĚK

Ilmarinen másik feleségért mēgy Pohjolába.

Immár Ilmarinen mestēr, időtlen idők kovácsa aranyasszonyát ki-dobta, ezüstmátkáját elūzte. Pejparipáját befogva, szép lovát a szán elé-be, maga szánkójára szállott, fölkapaszkodott kasába. Mind azt forgatta fejében, hogy elindul hosszú útra, hogy kihozza Pohjolából most a má-sodik mēnyasszonyt. (12)

Egész nap szaladt a szánka, második nap is suhanva, hát a harmadik nap este Pohja portáját elérte. (16)

Louhi, pohjai nagyasszony csak kiugrott udvarára, száját szóra is nyitotta, kérdēzgetni kezdte tőle, hogy és mint vagyon lēánya, gyōzi-é gyerēke ottan férje mellett mint mēnyecke, asszonyként anyōsa mel-lett. (24)

Mostan Ilmarinen mestēr orra lōgatva, lēverten, félrefittyenō süveg-gel így felelt a kérdēzőnek: „Hej, napamasszony, ne kérdēzd, ne tuda-koljad tē tőlem, hogy és mint vagyon lēányod, gyermekēd milyen mēnyecke! Már halálnak martaléka, szōrnyū vége lett szegénynek. Bogyōskám bizony a földben, galambocskám sīrgödōrben, feketeszēműcskēm fūben, ezüstangyalom avarban. Most a másik lányod kērēm, fiatalabbik szūlötted. Add nekēm, anyōsomasszony, ereszd el velem lēányod holt hitvesēmnek helyébe, testvērnejének lakába!” (44)

Louhi, pohjolai asszony szóval mondta, fölfelelte: „Jaj nekēm, na-gyot hibáztam, rēttenōen rosszul tēttem, mikor a nagyobbik lányom nékēd asszonyodul adtam, korai halálba küldtem virulō virágkorában, adtam farkasnak fogára, bōgō medvének belébe.” (54)

„Nëm engedem ezt az egyet, most e második leányom, hogy a kormodat kotorja, kozmás kéményed vakarja! Lököm inkább édës lányom, ënvéremet elveszejtëm zajló zúgó örvényében, forró-habzó forgatagban, Manala hala hasában, Tuonela csukás tavában.” (64)

Ilmari kovács e szóra fejét rázta, száját rágta, fekete szakállát tépte, hullámos haját cibálta. Béugrott a belső házba, szelemën alá, szobába. Magának a lánynak mondta: „Csapj kezet velem, kisasszony, jöjj a né-néd jószágára, holt hitvesëm hült helyére kakastéjkényér-sütőnek, árpa-sör-pézségtetőnek!” (76)

Padlórucl poronty pötyögte, hajadon helyett felelte: „Mënj a házunkból, mihaszna, kotródj, kártévő, kapunkrul! Hoztál rontást ránc éléget, várfalunk felét lëverted, már elöször erre járva, lábadd ajtónkon betéve.” (84)

„Óva intelk, kisasszony, në szédülj legény szavára, ajka mézes mákonyára, lába cifra járására! Farkasfog lapul inyében, ruhájában róka karma, karjaiban medve mancsa, dákosa dërékövében: azt szánja szegény fejednek, hátadba beléhasítva.” (94)

Most a lány is megszólalva Ilmarihoz így beszéle: „Dehogyis mëgyék tévéled, nincs hozzád közöm, haramja! Első nõd elemésztetted, édës nénémet mëgölted. Engëm is elölnél végül, kezed által kéne halnom. Mëg az ily kevély kisasszony kaphat völegényt, különbet, szemretermetére szébbet; finomabb fogatra várhat, hogy úri helyekre járjon, csicsás székékën csücsüljön, nëm kovácskohó terében, garázda gonosz körében.” (110)

Mire Ilmarinen mestër fejét rázta, száját rágta, fekete szakállát tépte. Majd a lyányt magához rántva, erös karjaiba kapta, viharként rohanva véle, szánhoz szëlvészéként szaladva; kisasszonyt a szán kasába, fogatára fölvetette. Akkor mindjárást mëgindult hazájába hosszú útra, gyeplövel a félkezében, lány mellével másikában. (124)

Sírt a lányka sóhajtozva, mondogalódott magában: „Bogyóért mocsárra mëntem, gyökérgyüjtögetni lápra; csapdába esëm csibécske, kis-madár kora veszésbe.” (130)

„Idehallgass, Ilmarinen! Hogyha vissza nëm bocsátasz, szánod szét rúgom szilánkra, diribre-darabra rontom, lábamszárával szakítva, tédemmel törekre törve.” (136)

Ilmari kovács azonban válaszát így adta vissza: „Csakhogy még van ám vasalva kovács szánkójának széle: kisléány ki nem borítja, hajdon hiába rúgja.” (142)

Pityörgött szegény szüzecke, ridogált a rézőveske, tördelte kezét zokogva, minden ujját meggyötörve. Száját szóra is nyitotta: „Ha azonnal el nem engedsz, hal leszék, vizek lakója, tengér mélyében maréna!” (150)

Ilmari kovács azonban válaszát így adta vissza: „Ott is csak kezembe kaplak: csukaként csapok nyomodba.” (154)

Pityörgött szegény szüzecke, ridogált a rézőveske, tördelte kezét zokogva, minden ujját meggyötörte. Száját szóra is nyitotta: „Ha azonnal el nem engedsz, erdőbe futok előled, kövek közt lakó mēnyétnek.” (162)

Ilmari kovács azonban válaszát így adta vissza: „Ott is csak kezembe kaplak: vidrakánt utánad ugrok.” (166)

Pityörgött szegény szüzecke, ridogált a rézőveske, tördelte kezét zokogva, minden ujját meggyötörte. Száját szóra is nyitotta: „Ha azonnal el nem engedsz, leszék libbenő pacsirta, felhők fátyolába bújva.” (174)

Ilmari kovács azonban válaszát így adta vissza: „Ott is csak kezembe kaplak: vércseként élédbe vágva.” (178)

Égy ideig így haladtak, útjukon tovább jutottak. Lovuk hirtelen megállott, hőkölve fülét hegyezte. (182)

Kisasszony kinéz kasából, hát nyomokat lát a hóban. Kérdetzte kísérőjétül: „Mi futott keresztül itten?” Monda Ilmarinen mestér: „Itten nyúl futott keresztül.” (188)

Sóhajtott szegény szüzecke, sóhajtott-sopánkolódot. Száját szóra is nyitotta: „Jaj nekēm, szegény fejemnek! Sokkal jobb lehetne sorsom, boldogabb lennék bizonynal nyuszkónak nyomán haladva, kaescaláb nyomát követve, mint e kérőnek kasában, fonnyadt szájú szánkójában. Nyúlnak pompásabb a prémje és szemrevalóbb a szája.” (200)

Mostan Ilmarinen mestér fejét rázta, száját rágta, sebésen suhant előre. Égy darabig így haladtak, hát a ló megint megállott, hőkölve fülét hegyezte. (206)

Lyány a szán kasából látta: nyomok futnak át a hóban. Kérdetzte

kísérőjétül: „Mi futott keresztül itten?” Monda Ilmarinen mestér: „Itten róka mént keresztül.” (212)

Sóhajtott szegény szüzecke, sóhajtott-sopánkolódott. Száját szóra is nyitotta: „Jaj nekem, szegény fejemnek! Sokkal jobb lehetne sorsom, boldogabb lennék bizonyly kóbor rókának kasában, szánján szértevándorlónak, mint e kérőnek kasában, fonnyadt szájú szánkójában. Pompásabb a róka prémje és szemrevalóbb a szája.” (224)

Mostan Ilmarinen mestér fejét rázta, száját rágta, sebésen suhant előre. Egy darabig így haladtak. Hát a ló megint megállott, hőkölve fülét hegyezte. (230)

Lány a szán kasából látta: a hóban nyomok haladnak. Kérdzte kísérőjétül: „Mi futott keresztül itten?” Monda Ilmarinen mestér: „Itt farkas futott keresztül.” (236)

Sóhajtott szegény szüzecke, sóhajtott-sopánkolódott. Száját szóra is nyitotta: „Jaj nekem, szegény fejemnek! Sokkal jobb lehetne sorsom, boldogabb lennék bizonyly fene farkasnak nyomában, vicsorgó vadat követve, mint e kérőnek kasában, fonnyadt szájú szánkójában. Finomabb a farkas szőre és szemrevalóbb a szája.” (248)

Mostan Ilmarinen mestér fejét rázta, száját rágta. Vágtatott tovább, míg értek egy faluba éjszakára. (252)

Fáradtság után kovácsunk úgy elaludt, mint a bunda; más mulattatta babáját az álomszuszek legénynek. (256)

Másnap Ilmarinen mestér réggel álmából riadva fejét rázta, száját rágta, fekete szakállát tépte. Monda Ilmarinen mestér, morfondírozva magában: „Mit tégyek? Mivé bűvöljem az ilyen-amolyan asszonyt? Vadállatnak a vadonba, vagy vízbe halak hugának? (266)

„Ném bűvölhetem vadonba vadaknak veszedelmére, nem rékkenthetem a vízbe réműletére halaknak. Dákosom döföm beléje, kardommal halálba küldve.” (272)

Kitalálta már a kardja, mi a gazda gondolatja. Megszólítva mondta néki: „Aligha születtem arra: fehérnép fejét vevőnek, nyomorult nyakát szegőnek!” (278)

Akkor Ilmarinen mestér mégis bájolásba kezdett, varázsverseit idézte. Hajadont halászmadárta, váltja vijjogó sirályra: sziklaszirték közt lebegjén, zátonyok fölött zokogjon, szállva szélnek ellenében. (286)

Immár Ilmari kovácsunk szánkója kasába szállva sebésen suhant az úton, orra-lógatva, leverten hazája felé haladva, lassanként honába érve. (292)

Vének véne Väinämöinen szembe jött réá az úton, száját szóra is nyitotta: „Ilmari komám, kovácsom! Mondd, mi bánat nyomja lélkéd? Félrefittyenő süveggel jössz a messzi Pohjolából? Halljam, északon hogy élnek?” (300)

Monda Ilmarinen mestër: „Nincs azoknak sëmmi híjuk: ott darál a drága Szampó, ott kotyog a tarkatornyos! Egy nap örli, mit megésznek, másnap, mit piacra visznek, harmadnap, miből mulatnak.” (307)

„Hát azért csak annyit mondok, unos-untig azt beszélém: északiak könnyen élnek bűvös malmuk birtokában. Víg a szántásuk-vetésük, rájuk áldás bőven árad, részük szüntelen szeréncse.” (314)

Szólt vénségës Väinämöinen: „Ilmari komám-kovácsom! Hol hagyád el ifjú hölgyed, hol az a mesés menyasszony? Mért hogy érkézel magadban, poroszkálva párod nélkül?” (320)

Mire Ilmarinen mestër válaszát így adta vissza: „Halászmadarrá ígéztem az ilyen-amolyan asszonyt: most sirályként sorvadozhat, zátonyok között zokoghat, vijjoghat vízi kövekén, sziklaszirtékén kiált-hat.” (328)

HARMINCKILENCEDIK ÉNĚK

Hadjárat Pohjolába, a Szampó megszerzésére.

Vének véne Väinämöinen szóla akkor ily szavakkal: „Ilmari komám -kovácsom! Mënjük együtt Pohjolába azt a Szampót megszerézni, tarkatornyosat kihozni!” (6)

Mire Ilmarinen mestër szóval mondta, fölfelelte: „Nëm lehet közel kerülni, tarkatornyost elrabolni onnan pusztá Pohjolából, szomorú Sariolából. Bé vagyon a Szampó zárva, tarkatornyos bétemetve Pohjolának kőhëgyébe, rézhëgynek hasába rejtve, mögéje kilenc lakatnak, gyökerek nyúgëbe gyürve, kilenc ölnyire kötözve: egy töve kemény talajba, másik forró forgatagba, harmadik a honni dombba.” (22)

Vén Väinämöinen felelte: „Kedves egykomám-kovácsom! Mënjük mégis Pohjolába azt a Szampót megszerézni! Hatalmas hajót kerítsünk,

hogy a Szampót elszállítsuk, tarkatornyosat kihozzuk Pohjolának kőhegyébül, rézhégyének rejtékébül, mögüle kilenc lakatnak.” (32)

Monda Ilmarinen mestér: „Bátorságosabb a földön. Lëgyën Lempóé a tengër, habokon halál utazzon! Prédául szilaj szeleknek, veszedelëmmek-viharnak, hol tíz ujjal kell eveznünk, tenyerünk lehet lapátunk.” (40)

Vën Väinämöinen felelte: „Bátorságosabb a földön, bajosabb is, biztosabb is, kanyargósabb is különben. Vízën szépën száll a bárka, vitorlák vígan dagadnak, villognak a víztükörben, tengër térein lebegve. Hajónkkal szelek szaladnak, hullámháton ringatózik, nyomában nyugat szelével, enyhe déli szél elötte. Mindazonáltal azonban, ha a vízre úgy haragszol, mënjünk szárazon miattam, partokon körülkocogva.” (56)

„Új kardot kovácsolj nekëm, sziporkázó szablyaélet, ëbeket elijjégetnëm, pohjaiakat püfölnöm, ha mëgyünk Szampó-szërëzni abba a hideg hazába, ama pusztá Pohjolába, szomorú Sariolába.” (64)

Mostan Ilmarinen mestér, időtlen idők kovácsa vasakat vetëtt a tűzbe, anyagát acélnak lángba, közibe aranyat adva, ëgybeolvasztva ezüsttel. Szittatta a szolgálhaddal, legényeivel nyomatta. (72)

Szolgák szítottak keményen, erejük nekieresztve; nyúlt a nyersvas, mint a kása, terjedt tésztaként acélja, vízként villogott ezüstje, aranya habként háborogva. (78)

Akkor Ilmarinen mestér, időtlen idők kovácsa kohó tűzterébe nézëtt, pillantott piros parázszba; látta: kard kerül ki onnan, aranyos fejü alakul. (84)

Kohóbül kardját kivëtte, finom fegyverét kivonta, tűzből üllejére tette, kalapács alá helyözve. Kedvére valóra verte, kardot készített remëkbe, aranydísz rakott réája, elegyítette ezüsttel. (92)

Vënëk véne Väinämöinen mëgnézte, mi lett belöle. A parázspëngëjü kardot mëgmarkolta jobbkézével, tapogatva-nëzëgetve, száját ily szavakra nyitva: „Mëltó ez vajon magamhoz, vitéznek díszére válik?” (100)

Mëltó volt viselöjéhez, vitéznek díszére váltott. Hold világa volt hëgyében, fogantyúján napnak fénye, lapján csillag csillogása, paripának prüszkölése, macskának miákolása, vadászëbnek vakkánása. (108)

Kösörülte kardja élit értermö kövek közében. Száját szóra is nyi-

totta: „Ilyen szablyával kezemben hegycetket kettéhasítok, sziklákat szelék középén.” (114)

Közben Ilmarinen mestér mondogalódot magában: „Hát magam szegény személyit mivel védjem, mint takarjam, mint öltöztessem-övezzem földi vagy vízi veszélyre? Lemezelt acéllapokat, vasinget végyek magamra? Pántos páncélokba bújjak? Vasban vaskosabb az embér, sodronyngben sebhettlen, acélabroncsban erősebb.” (126)

Voltak immár indulóban, hosszú útra készülödték. Vének véne Väinämöinen Ilmari kovács komával körbejártak lókeresni, árvalányhajúra lesni, zabolát dörékba dugva, könnyú kantárt vállra vetve. Kettesben lovat kerestek, fák közt lófejet kutattak, bokrokba benézögetve, kék vadonban kémlölödvé. Ligetben lovukra letek, pagonyban paripájukra. (140)

Vének véne Väinämöinen még az Ilmarinen mestér kötőféket raktak rája, szájába zabolaszíjat. Így lépögettek lovukkal, kettesben kocogva véle. Rívást hallottak a révben, pityörgést a partközelen. (148)

Vének véne Väinämöinen száját szóra is nyitotta: „Talán lányka jajgatása, kis csibécskének keserve. Mönjünk, nézzük még közelrül, tudakoljuk még, mi lelte!” (154)

Hang irányában elindult, hogy közelrül meötekinse. Ném volt lányka jajgatása, pipének panaszkodása: sajkájának volt sírása, kis hajójának keserve. (160)

Szólott véne Väinölä-nek, ladikjához lépögetve: „Mit siránkozol, faszajka, kétvillás, miért kesergesz? Fáj, hogy fábul vagy faragva, bánod kétvillájúságod?” (166)

Felelte szegény faszajka, kétvillájú válaszolta: „Vízre mënne mind a csónak, bárha kátrányos bakokrul, férjhezmënne mind a lányka, bárha boldog otthonokbul. Azt siratom árva sajka, kis csónak azon kesergék: várom vízre vonszolómat, habok hátára tövömet. (176)

„Fogadkoztak, míg faragtak, akkor avval ámitottak, hogy hadihajót csinálnak, büszke harcibárka lésezék, hordok gabnát garmadával, hadi kincseket halommal: hanëm hadba nëm jutottam, még kevésbé kincs-szerözni.” (184)

„Bözözög más hajók, ha rosszak, akkor is csatába mënnek, vonulnak vitez kalandra; nyáridöben három ízben fordulnak aranyfuvarral, hadi-

zsákmánnyal zsúfolva, én pedig, remékbe készült százbordájú büszke bárka itt rohadok, hol faragtak, forgácsaimon feledve. Minden rissz-rossz földi férgék léceim alatt lakoznak, minden léha légi szárnyas árbocfámra rakja fészkit, vadon mindénik varangya orrom ormait tapodja. Kedvem kétszër jobb lehetne, sokkal тұrhetőbb a sorsom: vadonban vörösfenyőnek, pusztá parton szálfenyőnek; fűrgé mókus futná rajtam, alattam kopó körözne.” (206)

Vénék véne Väinämöinen így felelt neki szavára: „Sosë sírdogálj, fasajka, hagyd a jajgatást, hajócska! Hamarosán hadba szállhatsz, vonulhatsz vitez kalandra.” (212)

„Ha vagy Mestërédnek műve, Terëmtödnek tervezése, vesd a vízre most magadat, habok hátára sikolva, markom mozdulása nélkül, embëri erőt së várva, vállamnak vetése nélkül, tenyeremtül nëm taszítva!” (220)

Fagályá felelte néki, szép hajója ily szavakkal: „Nemzetségem, nagy családom, bárka-bátyáim së szoktak vízre szállani vitetlen, húzatlan habokra kelni, markok mozdulása nélkül, tenyerektül nëm taszítva.” (228)

Szólt vénségës Väinämöinen: „Hát ha most a vízre viszlek, hajlandó vagy-é haladni evezötelen elõre, lapátoktül nëm löködve, fűvó széltül sëm segítve?” (234)

Fagályá felelte néki, szép hajója ily szavakkal: „Nemzetségem, nagy családom, bárka-bátyáim eleddig ujjaktül segítve úsztak, lapát nélkül nëm lehettek, evezõt nëm nélkülöztek, szelek szárnyain repültek.” (242)

Vénék véne Väinämöinen tovább is tudakolózott: „S hajlandó vagy-é haladni evezőkkel támogatva, jó lapátoktül löködve, jó vitorlákkl vitetve?” (248)

Faragott hajó felelte, büszke bárka válaszolta: „Nemzetségem, nagy családom, bárka-bátyáim örömmel úsztak ujjaktól segítve, evezőkttl támogatva, jó lapátoktül löködve, jó vitorlákkl vitetve.” (256)

Vén Väinämöinen e szóra lovát a ligetbe csapta, fëkét fára függesztette, gyeplejét gyökërre rakta. Hajóját a vízre vontá, habok hátára dalolta. Ottan kérdëzgetni kezdte, szóval mondva-fölfelelve: „Hej, nyulánk nyakú hajócska, ágasokkal büszke bárka! Oly erös vagy-é valóban, amennyire szép a szemnek?” (268)

Faragott hajó felelte, büszke bárka válaszolta: „Oly erös vagyok

valóban. Terebélyes törzsem adhat helyet száz lapáthúzóznak s evezőtelen ezérnek.” (274)

Vén Väinämöinen e szóra varázsverseibe kezdett. Búvölt bárka egy felére nyírt fejű fiatalokat, kefehajú hős fiakat, vitéz csizmás vasgyúrókat. Búvölt bárka más felére cinkefjékés szép szüzeket, rézcsat csillogott övükön, gyémántgyűrű ujjaikon. (284)

Väinönek varázsolása mindén kis helyet kitöltött. Végül vénéket varázsolt, kuckóban kucorgó népet, üresen hagyott helyekre, hova ifjak nem jutottak. (290)

Maga mént hajó farába, nyírhajója hajlatába; kormányát kezébe vette, szóval mondta, fölfelelte: „Fuss a fátlanon, hajócska, tenger térein szaladva! Buborékként szállj a szélben, vízililjom-ként lebegve!” (298)

Előbb a fiúk eveztek, lányok tétlen üldögéltek. Eveztek rudat repesztve, haném sémmit sém haladtak. (302)

Lányok váltották fél őket, a legények üldögéltek. Eveztek rudat repesztve, haném sémmit sém haladtak. (306)

Vének vették most kezükbe, fiatalok félreálltak. Öreg csontjaik roptak, haném sémmit sém haladtak. (310)

Mostan Ilmarinen mester maga ült neki evezni: hát hajójuk csak megugrott, szélviharként szállt előre. Messze hallott csobbanása, villáinak vijjogása. (316)

Még hűzta kovács-karokkal, padja pattog, fája hajlik, bong a berkényelapátja, fűrjként pittyéget fogója, tolla nyírfajdként tikácsol, hattyúként zenél a szára, háta hollóként kiáltoz, vadlúdként a villafája. (324)

Vén Väinämöinen eközben hajó kormányát kezelte bíborbárkájája farában, dereglyelapátra dölve. Fél-sziget felé haladtak, fakunyhós falucska sejlött. (330)

Az volt Ahti fél-szigetje, ő lakott a tág öbölben. Kauko hal híján kesergött, lizsthiányban Lemminkäinen; Ahtiéknál kong a kamra, Pajkosnak kevés a pénze. (336)

Éppen csónakát csinálta, új bárkájája bordafáit, szegényes szigetje szélén, nyavalyás nyomortanyáján. (340)

Folyton a fülét hegyezte, széme mindig messze nézett; kémlélt

északnak, keletnek, olykor dél felé tekintett, hát, szivárvány száll a vízén, fülhőfátyol fut feléje! (346)

Ném szivárvány szállt a vízén, fülhő sém futott feléje, hanem szép hajó közelgett, gálya vándorolt a vízén, hátán tengéri haboknak, tükrén végtelen vizeknek; kormánynál dicső dalia, evezőnél büszke bajnok. (354)

Monda léha Lemminkäinen: „Micsoda csuda hajócska, soseláttam büszke bárka! Finnék földjéről hajóznak, közelédnek napkeletről, tartva északnak-nyugatnak.” (360)

Nosza hujjogott-hahózott, szörnyen kurjongatni kezdett, harsogott a föld fokáru, víz fölött vadul kiáltott: „Hej, ki vagy, vizek hajósa? Habokon kinek hajója?” (366)

Férfiak feleltek néki, csodálkozva nőcselédék: „Ki lehetsz, vadon lakója, reméteje rēnetegnek, hogy nēm ismeréd hajónkat, vitorlását Väinölä-nek, kiváló kormányosunkat, evezőlapátolónkat!” (374)

Monda léha Lemminkäinen: „Látom már, kormányt ki tartja s ki lapátok lēnetője: vénék véne Väinämöinen ül a kormányval kezében, Ilmari kovács középēn. Hát aztán hová hajóztok, merre-meddig lész mēnēstēk?” (382)

Vén Väinämöinen felelte: „Mēgyünk Észak éjhonába zajló zúgókon kērēsztül, hátán tajtékos haboknak, hogy a Szampót mēgszērēzzük, tarkatornyosat kihozzuk pohjolai sziklaszállbul, rézhēgyeknek rejtékébül.” (390)

Monda léha Lemminkäinen: „Vénék véne Väinämöinen! Végy föl engēm embērēdnek, két hősökhöz harmadiknak, hogyha mégy Szampōszērēzni, tarkatornyosat kihozni! Tán valamit én is érēk, hogyha harcra sor kerülne: tenyerem tēszi parancsom, vállam végzi mēghagyásom.” (400)

Vénék véne Väinämöinen útítársul fēlfogadta, Huncutot hajóra hívta. Jött is léha Lemminkäinen sebbel-lobbal, nagy-lihēgve, hajójukra hurcolkodva; fél ladikját fölcipelte Väinämöinen bárkájára. (408)

Väinämöinen mondta néki: „Nincs híján hajóm a fának, bőviben a bárkaborda, sok is tán, ha súlyra vēsszük. Minek kéne hát a dēszka, fát minek hozol hajómra?” (414)

Monda léha Lemminkäinen: „Nēm dönt csónakot a dēszka, rúd sē

ront lē szénakazlat. Észak tengērén mēgeshet, hogy hajónkat szél ki-
kezdī, vendéglēceink lētēpi.” (420)

Vēn Vāināmōinen felelte: „Azért van hadihajónknak melle vastagon
vasalva, vert acélbul orra orma, hogy a szél nē szēdje szējje, viharok-
ban el nē vesszēn.” (426)

NEGYVENEDIK ÉNĚK

A kantēlē szūletése. A hajós imāja.

Vēnēk véne Vāināmōinen hajóját tovább vezette ama hosszú
földfokátul, nyavalyás nyomortanyátul. Közben jókedvvel danászott,
habok hátán énekēlve. (6)

Fēlsziget fokán lēányok, hajadonok hallgatōztak: „Kik vigadnak ott
a vízēn, habok hátán hangoskodva? Csuda, milyen jól mulatnak, s mi-
lyen szēpēn zēngedēznek!” (12)

Mēnt egész nap Vāināmōinen földet öntōzō folyókon, másnap mēnt
mocsárvizekēn, habzō sellōn harmadikon. (16)

Akkor léha Lemminkäinen idēzte varázsigit habzō zūgónak zajá-
ban, szent folyamnak forgójában. Száját szóra is nyitotta, varázsverseit
idēzve: „Szúnj mēg, sellō, háborogni, zajlō forgatag, zuhogni! Szēp
lēány, zuhatag szūze, zūgók zātönyán mēgūlve, habzō szirtre ráhasal-
va, örvēnyt csillapitsd őleddel, két karoddal rāncba szēdve, forgókat
marokra fogva, hogy hab mellūnket nē mossa, nē frōcskölje bé fejūn-
ket!” (32)

„Víz alatt lakō nagyasszony, zūgō mellēki mēnyecske! Tenyerelj a
tajtékokra, magasodj fōlējük mellel, örvēnyeket összefogva, forgókat
kepēbe kötve, nē fūrösszék mēg fejūnket, áradjanak ártatlanra! (40)

„Zajgō örvēny zātönyai, árból ágaskodō szirtēk! Húzzátok lē hom-
lokotok, búbotok alábocsátva, biborbárkát átbocsátva, kátrányos hajót
kímélve!” (46)

„Ám ha erre nēm hajolnak, köves Kimmo, Kammo sarja! Rēsēket
repassz belējük, forgasd mēg hēgyēs fūrōdat sellōknak kemény kövé-
ben, horgadozō szirt hasában, hadd fusson hajónk fōlōtte, bárkánk bán-
tatlan haladjon!” (54)

„Ám ha erre sēm hajolnak, vizek véne, ár öregje, követ másold mēg

mohára, csukahólyagra hajónkat, míg futunk a forgatagban, torló hullámok hegyében!” (60)

„Sellőszéli szép kisasszony, ár mellett lakó léányka! Ködből fonj finom fonalat, kócbul párákönnyűségűt; fonaladat vízre víve, kékellőt habokba húzva, hogy hajónkat az vezesse, hogy magátul arra menjjen, mégha mégolyan ügyetlen volna is kicsiny hajósa!” (70)

„Kormányos tündér, tő kedves, ragadd még aranylapátod, tarts irányt hajónk farában, varázslók vizét hasítva, táltosok tanyája mellett, rossz ablakoknak alatta!” (76)

„Ám ha erre sém hajolnak, Egeknék Ura, nagy Ukko! Kardodat kormányul adjad, póre pöngéddel mutassad, hogy a bárkánk merre menjjen, hogy hajócskánk hol haladjon!” (82)

Vén Väinämöinen eközben hajóját tovább terelte, sziklaszirteket kerülve, zajló zúgókon keresztül. Ném feneklett még hajója, dereglyéje jó dalosnak. (88)

Csak mikor mégint kiértek tenger tágas téereire, ott fékeződött futása; mozdulatlanul maradva, bizony, csak megült a bárka, nem tudott tovább haladni. (94)

Mostan Ilmarinen mestér még a léha Lemminkäinen lenyomták a nagy lapátot, fenyőrüddal vízbe vajtak, dereglye körül döföltek, hogy a zátonyról lészálljon. Ám a csónak csak nem indult, futását nem folytathatta. (102)

Vének véne Väinämöinen száját szóra is nyitotta: „Hallod-é Lempi léha sarja! Hajolj csak kicsit közelebb, megvizsgálni, min maradtunk, hogy fagályánkat mi fogja itt a végtelen vizekén, hátán csöndesült haboknak. Kőre mentünk vagy fatönkre vagy valami más csudára?” (112)

Akkor léha Lemminkäinen nézte mélyen meghajolva, a hajó alá lenyúlva. Szóval mondta, fölfelelte: „Ném szirtre szaladt a csónak, nem sziklára, nem fatönkre, hanem hátára csukának, vállcsontjára víz ébének.” (120)

Vének véne Väinämöinen szólott akkor ily szavakkal: „Hogy a vízben mik lehetnek! Facsonkok, csukák nyüzsögnek! Hát ha már csukára hágtunk, víz ébének vállaira, nosza, karddal vágj a vízbe, halat kétfelé hasítva!” (128)

Az a léha Lemminkäinen, jóvérű vitéz dalia hosszú kardját csak ki-

vonta, csontharapóját kihúzta, kardjával a vízbe vágott, csónakból a mélybe csapva. Bele is bukott azonnal, tenyérrel habokba hullva. (136)

Ilmari kovács keményen megkapta haját a hősnek, hullámok közül kihúzta, maga mondta, megjegyzte: „Férfiszámba megy ma bárki, csak szőrös légyen a szája; száz legény közt elmegy egynek, elkeveredik ezérrel.” (144)

Avval kardját csak kivonta, hüvelyből vasát kihúzta, hálnak hátát megcélozta, csónakuk alá csapintva. Tört a kard dirib-darabra, ám a nagy hal föl sē vette. (150)

Vének véne Väinämöinen megmondta a véleményit: „Ketten félembért sēm érték, harmadot sē, hogyha vesszük. Mikor embēr kell a gátra, férfisszel kéne élni, akkor nincs meggondolástok, dőre minden ténykédésték.” (158)

Most kardját maga kihúzta, tűzélű vasát kivonta, hegyével habokba lökte, csónakuk alá csapintva. Hálnak hátát eltalálta, vállacsontját víz ébének. (164)

Keménybe akadt a kardja, állacsontjában megállva. Vén Väinämöinen pediglen hatalmasat húzott rajta, vízbül a csukát kivette. Hala kettévált középén: farkarésze tófenékre, feje a hajóba fordult. (172)

Már vígan haladt hajójuk, fogsága alól féloldva. Vének véne Väinämöinen szárazföld felé vezette, hajóját a partra húzta. Tapogattanézegette azt a félcsukát fejestül. Maga mondta, fölfelelte: „Legénységnek rangidőse, az légyen csukánk csapója, halunknak hasogatója, feje féldarabolója!” (184)

Ám a férfiak feleltek, szépasszonyok szót emeltek: „Kedvesebb a kéz, ki fogta, szerzőjének szent az uja.” (188)

Vének véne Väinämöinen tokjából a kést kihúzta, villogó vasát öv-érül, hogy halát hasítsa véle, csukát több darabra vágja. Szólott akkor ily szavakkal: „Ki a lányok közt legifjabb, fürgén főzze meg csukánkat, hadd lakomázzunk halunkbul, bévacsorázzunk belőle!” (198)

Főzték a fehércselédék, tizesével is tolongtak. Még is étték főtt halukat, bévacsoráztak belőle. Csak a csont maradt a parton, csukacsontja köre vetve. (204)

Vének véne Väinämöinen aztat nézte-nézegette, tapogatta két kezé-

vel. Száját szóra is nyitotta: „Hát ebből vajon mi válna, híres halnak fogsorából, nagy csukának állcsontjából értő mestér műhelyében, kezében ügyes kovácsnak, tenyerében nagy tudósnak?” (214)

Monda Ilmarinen mestér: „Sëmmibül csak sëmmi válhat, hal csontjának haszna nincsen mégoly mestér műhelyében, akármely kovács kezében, akármely tudós tenyérben.” (220)

Vének véne Väinämöinen maga mondta-mondogatta: „Lëhetne pedig belöle csukacsontos kantëlécske, készítöje hogyha volna, csinálöja csontkoboznak.” (226)

Mivel mások nëm siettek, tudöσαι nëm tolongtak, csinálöi csontkoboznak, vénék véne Väinämöinen mëgtëtte magát mivesnek, zeneszërszám mestërének: csuka csontjából csinálta hangszerét örök örömnök. (234)

Mi a kantëlë keretje? Nagy csukának állacsontja. Hát szëgeit hol szërezte? Csukafogakbul csinálta. Hát honnan került a húrja? Hiisi ménjének hajából. (240)

Hangszerét föl is szërelte, kantëléje készën állott, csuka csontjából faragva, hevenyészve hal fejébül. (244)

Igyekdztek ifjak-vének, bajszos bácsik bandukoltak, fiúgyermëkëk futottak, lëánygyermëkëk loholtak, mindën fruska és mamuska, java-korbeli mënyecske kantëlét kívánta látni, csudakobzot mëgcsodálni. (252)

Vének véne Väinämöinen ifját-vénjét invitálta, középkorúakat kérte: próbálják a pëngetésit csukacsontbul tett csudának, halbul készült kantëlének. (258)

Próbálgatta véne-ifja, pëngette középkorúja; mëgfájdult az ifjak ujjá, ösz, fehér fejek remëgtek, hanëm hangulat nëm éledt, nëm születëtt szép muzsika. (264)

Mondta léha Lemminkäinen: „Hej, fiúk, ti félnotások, tyúkeszű lüke lëányok, az egész bugyuta banda! Nëm kerül ki kobzos innen, sënki sëm tud itt zenëlni. Ide avval a kobozsal, add a kantëlét kezembe, hadd tëgyem a térdeimre, tíz körmöm közë kaptva!” (274)

Akkor léha Lemminkäinen kantëlét kezëbe vette, öröm hangszerét ölebe, ujjai alá a lantot. Pëngette, mint tôle tellëtt, forgatta fölét alulra, hanëm hangulat nëm éledt, nëm születëtt szép muzsika. (282)

Szólt vénségös Väinämöinen: „Nincs ebben az ifjúságban, most növekvő nemzedékben, de korosabbak között sém eme szérszám zéngetője, boldogság buzogatója! Hátha északon akadna, Pohjolában zéngetője, hangulat pészegtetője? Mégpróbálom Pohjolában!” (292)

El is vitte Pohjolába, szomorú Sariolába. Péngették is Pohjolában versényt lányok és legények, nős emberek billégetve, férjes asszonyok facsarva; még maga a gazdaasszony is forgatta jobbra-balra, ujjaihoz illégetve, körmeivel koppogtatva. (302)

Egész Pohja próbálgatta, pöngtetetlen egy sē hagyta, hanēm hangulat nēm éledt, nēm született szép muzsika. Minden húrja félrehajlott, szá-lai nyűszögve nyögtek, hangja harsogott keményen, zenéje zörögve koppant. (310)

Vak vénembēr ült a sutban, a búboson bólogatva. Fölneszelt a vén a sutban, kemēnce mellől kiszóla, medvebőréről morogta, kuckóbul riadva rájuk: „Mit bolondoztok-bomoltok, ricsajoztok itt rakásra? Ez a hang fülem hasítja, fejem kétfelé repeszi, hajam ég felé mereszi, aludni sē hagy hetekig.” (322)

„Hogyha Suominak zenéje nēm bír gyűjtani gyönyörre, s álomba sē andalíthat, nēm szērész szélid nyugalmat, akkor vesséték a vízbe, hajítástok a habokba, vagy pedig vigyéték vissza, oda küldjétek a kobzot: készítőjének kezébe, tákolója térdeire!”(332)

Nēm hagyta magát a hangszēr, közbeszólt a kantélécske: „Nēm mēgyék én még a mélybe, nē lēgyēn a víz lakásom! Majd dalolok mestērēmnek, annak, ki velem vesződött!” (338)

Vitték, csínján bánva véle, vigyázatosan létēve készítőjének kezébe, térdire teremtőjének. (342)

Folytatása következő számunkban